

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2007 vp

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2006

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä kesäkuuta 2007 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksen 2006 (K 10/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- pankkivaltuuston puheenjohtaja Seppo Kääriäinen
- pankkivaltuuston varapuheenjohtaja Antti Kalliomäki
- pääjohtaja Erkki Liikanen, Suomen Pankki
- apulaisjohtaja Jukka Vesala, Rahoitustarkastus.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kertomuksessa selostetaan aikaisempien vuosien tapaan Euroopan keskuspankin rahapolitiikkaa sekä maailmantalouden, euroalueen ja Suomen talouden kehitystä. Lisäksi kertomuksessa on tehty katsaus Suomen Pankin toimintaan, esitelty pankin tilinpäätös ja todettu pankkivaltuuston käsittelemiä asioita. Kertomuksessa on Rahoitustarkastusta koskeva osa. Rahoitustarkastus toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta se on itsenäinen päätöksenteossa.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota seikkoihin, joilla on ulottuvuuksia kertomusvuotta laajemmin.

Siirtymätalouksien tutkimus: Venäjä, Kiina ja Intia

Suomen Pankin osastona toimii siirtymätalouksien tutkimuslaitos. Makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden tutkimuksen lisäksi se tutkii, seuraa ja analysoi kehittyvien talouksien, erityisesti

Venäjän ja Kiinan talouskehitystä, talouspolitiikkaa ja talouden rakenteellisten uudistusten etenemistä sekä näiden maiden integroitumista maailmantalouteen. Laitos tekee vertailevaa tutkimusta, jossa ovat mukana myös muut siirtymätaloudet ja tarvittaessa kehittyvät taloudet laajemminkin.

Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen tutkimus palvelee Suomen Pankin ja julkisen hallinnon lisäksi elinkeinoelämää, tiedeyhteisöjä, tiedotusvälineitä ja aiheesta kiinnostuneita yksityisiä henkilöitä kotimaassa ja ulkomailla. Tutkimuslaitoksessa työskentelee vuosittain useita vierailevia tutkijoita Suomesta ja ulkomailta.

Viime vuosina Venäjän ja Kiinan taloudet ovat kasvaneet nopeasti. Näiden maiden painoarvo maailmantaloudessa ja vaikutus kansainvälisessä talouskehityksessä on lisääntynyt. Muun muassa Kiinan valuuttavaranto on kasvanut erityisesti ulkomaankaupan ylijäämien ja ulkomaisten suorien sijoitusten vuoksi maailman suurimmaksi, yli 1 300 miljardiin dollariin.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että laitos mainittujen maiden lisäksi tutkii kehittyviä talouksia laajemminkin. Valiokunta kiinnittää huomiota Kiinan ohella Intian talouden kehityksen analysointiin samoin kuin Suomen kanssa kilpailevien eurooppalaisten kehittyvien talouksien seurantaan. Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos tuottaa tärkeää tietoa, jota on pyrittävä hyödyntämään tehokkaasti muun muassa kansainvälisten investointien houkuttelemisessa Suomeen. Venäjän ja Kiinan tavoin myös Intia tulee ottaa siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen raportoinnin kohteeksi.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että tutkimuslaitokset, muut tutkimusten tuottajat, kuten esimerkiksi Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra, ja tiedeyhteisöt koordinoivat tutkimuskohteensa niin, että vältetään päällekkäinen tutkimus.

Rahoitusmarkkinoiden levottomuudet ja Suomi

Levottomuudet rahoitusmarkkinoilla käynnistyivät Yhdysvalloista, jossa laukaisijana olivat nopeasti lisääntyneet maksuvaikkeudet ns. subprime-markkinoilla. Asuntolainoja ottaneet kotitaloudet, joilla oli heikko luottokelpoisuus, joutuivat vaikeuksiin, kun näiltä perittävät korot nousivat ja asuntojen hintojen kohoaminen pysähtyi. Yhdysvaltain levottomuudet alkoivat heijastua myös Eurooppaan, jossa joillakin isoilla pankeilla on merkittäviä rahoitusvastuita ja välillisiä subprime-riskejä sekä jo nyt ilmoitettuja arvostustappioita.

Talousvaliokunnan Rahoitustarkastukselta saaman arvion mukaan Suomessa toimivien pankkien riskit, jotka johtuisivat suorista subprime- ja muista riskeistä Yhdysvaltain asuntolainasektorilla, ovat erittäin pienet. Suomessa toimiville pankeille on tulossa vain rajallisia arvostustappioita. Rahoitusmarkkinoiden levottomuudella on välillisiä vaikutuksia pankkien kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen Suomessakin, kun varainhankinnan kustannukset lisääntyvät mm. kilpailtaessa talletuksista ja korkotaso nousee. Toistaiseksi pankkien vakavaraisuus on py-

synyt vahvana, rahoitusasema vakaana ja maksuvalmiuspuskurit riittävinä.

Kotitalouksien velkaantuminen

Pankkivaltuusto on edellisvuosien tapaan kiinnittänyt huomiota niihin velallisille ja koko kansantaloudelle aiheutuviin riskeihin, joita nopeaan lainakannan kasvuun ja erityisesti aiempaa suurempiin asuntolainoihin liittyy.

Asuntolainojen kysyntä on kasvanut usean vuoden ajan. Asuntolainakanta vuoden 2005 lopussa oli 48,5 miljardia euroa, vuoden 2006 lopussa 55,3 miljardia euroa ja elokuun lopussa 2007 60 miljardia euroa. Samaan aikaan kulutusluottojen määrä on kasvanut 9,4 miljardista eurosta 11 miljardiin euroon ja kotitalouksien muiden lainojen määrä 11,2 miljardista 13 miljardiin euroon. Kotitalouksille myönnettyjen asuntolainojen keskikorot ovat nousseet vuoden 2005 lopun 3,22 prosentista 4,85 prosenttiin elokuun lopussa 2007. Kilpailu lainamarkkinoilla on kireää, eivätkä pankit Rahoitustarkastuksen havaintojen mukaan juurikaan hinnoittele kotitalousluottoja riskin mukaan. Korkomarginaalit ovat kaventuneet, ja niiden hajonta eri pankkien välillä on pienentynyt.

Viimeisimmän kyselyn mukaan lainanottajan keskimääräinen asuntolaina oli 65 200 euroa, mutta suuret asuntolainat eivät enää ole harvinaisia. Yli 100 000 euron lainaa ovat nostaneet muita yleisemmin 29–39-vuotiaat sekä pääkaupunkiseudulla asuvat. Asuntolainojen keskimääräiset takaisinmaksuajat ovat pidentyneet. Tyypillisin takaisinmaksuaika nykyisin on 20 vuotta, mutta myös tätä pitemmät laina-ajat ovat olleet suosittuja. Vuoden 2006 lopussa keskimääräisellä kotitaloudella oli velkaa 96 prosenttia käytettävissä olevasta vuositulosta. Asuntorahoituksen eräs riski on velkaantumisen keskittyminen, kun 80 prosenttia kotitalouksien velasta on 20 prosentilla kotitalouksista. Edullinen rahoitus ja lainojen pidentyneet maksuajat ovat vilkastuttaneet asuntokauppaa, ja asuntojen hinnat ovat nousseet.

Talousvaliokunta pankkivaltuuston tavoin kiinnittää vakavaa huomiota kotitalouksien velkaantumisesta aiheutuviin riskeihin, joita saat-

taa seurata takaisinmaksukyvyyn alenemisesta esimerkiksi korkojen nousun, työttömyyden tai sairauden vuoksi. Toistaiseksi työllisyys on pysynyt hyvänä ja siten kotitalouksien taloudellinen tilanne ja velanhoitokyky riittävinä. Asuntolainojen koon suurentuminen ja korkojen nousu asettavat asuntovelallisten maksukyvyyn kuitenkin koetukselle. Valiokunta korostaa myös luottolaitoksen vastuuta tarkistaa lainanhakijan lainanhoitokyky muiden välttämättömien elämiseen tarvittavien kustannusten jälkeen. Rahoitustarkastus on aivan oikein julkisesti varoiteltu ylivelkaantumisesta. Tietoa on saatavilla myös Rahoitustarkastuksen Internet-sivuilla.

Rakennemuutoksia rahoitusmarkkinoilla

Suomen rahoitusmarkkinoilla on tapahtunut merkittäviä rakennemuutoksia. Rakennejärjestelyjä on tehty erityisesti pankkien ja vakuutusyhtiöiden kesken. Pankit ovat laajentaneet toimintojaan myös ydintoimintansa ulkopuolelle, ja pankkien ja kaupan yhteistyö on tiivistynyt. Pankkien lukumäärä on jossain määrin supistunut eräiden paikallisten pankkien fuusioituttua. Sampo-konsernin myytyä Sampo Pankin tanskalaiselle Danske Bankille Suomen markkinoilta poistui merkittävä kotimainen finanssiryhmittymä. Samalla ulkomaisten luottolaitosten tytäryritysten asema Suomen markkinoilla on vahvistunut. Pohjoismaisilla pankkikonserneilla on

entistä merkittävämpi osuus Suomen markkinoista. Pankkitoiminnan kansainvälistyminen on jatkunut ja vuonna 2006 suuntautunut erityisesti Venäjälle. Suomessa pohditaan parhaillaan finanssivalvonnan uudelleen järjestelyä. Tarkoituksena on, että uusi valvontaorganisaatio aloittaa toimintansa vuoden 2009 alussa. Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusyhtiöiden rakennejärjestelyt ja kansainvälistyminen asettavat haasteita tehokkaan valvonnan järjestämiselle ja valvontakustannusten kattamiselle. Pankkitoiminnan kansainvälistyessä tallettajille on annettava tietoa, kuinka pankkien sivukonttoristuminen Suomessa vaikuttaa tallettajien suojaan. Talletussuojan taso vaihtelee Pohjoismaissakin. Suomen talletussuoja on yleensä kattavampi. Ulkomaisen pankin on mahdollista hakea Suomesta ottamilleen talletuksille lisäsuoja, jolloin suoja vastaisi Suomen tasoa. Tallettajalla on oltava mahdollisuus tietoisesti päättää hänelle soveliaimmasta turvallisesta talletustavasta.

Päätösehdotus

Talousvaliokunta ehdottaa,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta ja

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi eduskunnan pankkivaltuustolle.

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Antti Rantakangas /kesk
jäsen. Janina Andersson /vihr
Hannu Hoskonen /kesk
Matti Kangas /vas
Toimi Kankaanniemi /kd
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Jouko Laxell /kok
Eero Lehti /kok
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /kok
Sirpa Paatero /sd
Markku Uusipaavalniemi /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.